Lietas arhīva Nr. CA-0037-22/23
ECLI:LV:RAT:2022:1208.C28296915.15.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2022.gada 8.decembrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesnesis referents Mārtiņš Sviķis,
tiesneses Skaidrīte Buivide un Mairita Šķendere

rakstveida procesā izskatīja civillietu /Nosaukums T/ prasībā pret /Nosaukums L/, /pers. D/ (*/pers. D/*), /pers. F/, /Nosaukums I/ un /Nosaukums U/ par kopīpašuma lietošanas kārtības noteikšanu un /Nosaukums L/, /pers. D/, /pers. F/, /Nosaukums I/ un /Nosaukums U/ pretprasībā pret /Nosaukums T/ par kopīpašuma izbeigšanu ar trešo personu /Nosaukums L/ sakarā ar /Nosaukums T/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2017.gada 28.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /Nosaukums T/ (turpmāk arī – prasītāja) 2015.gada 17.jūnijā cēla tiesā prasību pret /Nosaukums L/ /Nosaukums I/, /pers. Y/ (turpmāk kopā arī – atbildētājas) par kopīpašuma lietošanas kārtības noteikšanu, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 1070.pantu, lūdza noteikt lietošanas kārtību nekustamajos īpašumos /adrese/ un /adrese A./.

[2] /Nosaukums L/ 2016.gada 11.aprīlī cēla tiesā pretprasību par kopīpašuma izbeigšanu, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 1067., 1074., 1075.pantu, lūdza izbeigt kopīpašumu uz nekustamo īpašumu /adrese A/, kadastra Nr. /numurs A/, atstājot to /Nosaukums L/ īpašumā ar pienākumu izmaksāt /Nosaukums T/ atlīdzību 1`432 EUR un /pers. Y/– 10`235 EUR, attiecīgi izbeidzot minētajām personām īpašuma tiesības uz īpašuma 27/330 un 193/330 domājamām daļām.

Pretprasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[2.1] /Nosaukums L/ ir nostiprinātas īpašuma tiesības uz zemesgabala /adrese A/, 1/3 domājamo daļu, /pers. Y/ – uz 193/330 domājamām daļām, bet /Nosaukums T/ – uz minētā zemesgabala 27/330 domājamām daļām.

Uz zemesgabala atrodas /Nosaukums L/ piederoša noliktava, kadastra Nr./numurs B/, un asfalta segums, kadastra Nr./numurs C/, kā arī /Nosaukums T/piederošas sliedes.

[2.2] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2015.gada 30.novembra spriedumu civillietā Nr.C28418012 atzīts, ka prasītājai piederošais sliežu pievedceļš ir nepamatoti ierakstīts zemesgrāmatā kā patstāvīgs nekustamais īpašums – dzelzceļš, atverot tam atsevišķu zemesgrāmatas nodalījumu Nr.

/numurs X/, un minētais nodalījums slēgts.

[2.3] Nosakot šādu kopīpašuma izbeigšanas veidu, tiktu veicināts Civillikuma 968.pantā reglamentētais zemes un ēku vienotības princips. Arī /Nosaukums L/ pasūtītajā /Nosaukums A/ 2015.gada 28.augusta zemesgabala vērtējumā norādīts, ka labākais tā izmantošanas veids ir zemesgabala un uz tā esošās apbūves apvienošana un izmantošana noliktavas un autostāvvietas vajadzībām.

[3] /Nosaukums I/ 2016.gada 20.aprīlī cēla tiesā pretprasību par kopīpašuma izbeigšanu, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 1067., 1074., 1075.pantu, lūdza izbeigt kopīpašumu uz nekustamo īpašumu /adrese/, kadastra Nr./numurs D/, nododot to/Nosaukums I/ īpašumā un nosakot tai pienākumu izmaksāt /Nosaukums T/ atlīdzību 2`726 EUR, bet

/pers. Y/– 43`608 EUR, izbeidzot minētajām personām īpašuma tiesības attiecīgi uz 2/51 un 32/51 domājamām daļām no īpašuma.

Pretprasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[3.1] /Nosaukums I/ nostiprinātas īpašuma tiesības uz zemesgabala /adrese/, 1/3 domājamo daļu,/pers. Y/ – uz 32/51 domājamām daļām, bet /Nosaukums T/ – uz īpašuma 2/51 domājamām daļām.

[3.2] Uz zemesgabala atrodas /Nosaukums I/piederoša noliktavas ēka ar rampu, kadastra Nr./numurs E/, un prasītājai (/Nosaukums T/) piederošas sliedes.

[3.3] Ņemot vērā /Nosaukums I/ piederošās ēkas atrašanos uz zemesgabala, kas aizņem gandrīz 60 % no tā, atbildētājas ieskatā, taisnīgākais un faktiskajiem apstākļiem atbilstošākais kopīpašuma izbeigšanas veids ir atstāt zemesgabalu /Nosaukums I/ īpašumā un uzliekot pienākumu izmaksāt pārējiem īpašniekiem tiem pienākošos daļu naudā.

Nosakot šādu kopīpašuma izbeigšanas veidu, tiktu veicināts Civillikuma 968.pantā reglamentētais zemes un ēku vienotības princips. Arī /Nosaukums I/ pasūtītajā /Nosaukums A/ 2015.gada 2.septembra zemesgabala vērtējumā norādīts, ka labākais tā izmantošanas veids ir zemesgabala un uz tā esošās ēkas apvienošana un izmantošana noliktavas un autostāvvietas vajadzībām.

[4] Sakarā ar prasības atsaukšanu Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa ar 2017.gada 28.marta spriedumu izbeidza tiesvedību /Nosaukums T/ prasībā pret /Nosaukums L/, /Nosaukums I/ un /pers. Y/ par kopīpašuma lietošanas kārtības noteikšanu.

/Nosaukums L/un /Nosaukums I/pretprasības par kopīpašuma izbeigšanu apmierinātas.

Izbeigtas /Nosaukums L/, /pers. Y/ un /Nosaukums T/kopīpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu /adrese A/, nododot nekustamo īpašumu /Nosaukums L/ īpašumā.

Izbeigtas /pers. H/ īpašuma tiesības uz 193/330 domājamam daļām un /Nosaukums T/" – uz 27/330 domājamām daļām no nekustamā īpašuma /adrese A/, nosakot /pers. Y/ izmaksājamās kompensācijas apmēru 10`235 EUR, bet /Nosaukums T/– 1`432 EUR.

Izbeigtas/Nosaukums I/ /pers. Y/ un /Nosaukums T/" kopīpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu /adrese/, nododot nekustamo

īpašumu/Nosaukums I/īpašumā.

Izbeigtas /pers. H/ īpašuma tiesības uz 32/51 domājamam daļām un /Nosaukums T/ – uz 2/51 domājamam daļām no nekustamā īpašuma /adrese/, nosakot /pers. Y/ izmaksājamās kompensācijas apmēru 43`608 EUR, bet /Nosaukums T/ – 2`726 EUR.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[4.1] Ņemot vērā, ka prasītāja atteikusies no prasības prasītājas prasība par kopīpašuma lietošanas kārtības noteikšanu ir izbeidzama uz Civilprocesa likuma 223.panta 4.punkta pamata.

[4.2] No Rīgas pilsētas zemesgrāmatu nodalījuma Nr.6730 redzams, ka /Nosaukums L/ ir reģistrētas īpašuma tiesības uz 1/3 daļu, /pers. Y/ ir reģistrētas īpašuma tiesības uz 193/330 daļām un prasītājai ir reģistrētas īpašuma tiesības uz 27/330 daļām no nekustamā īpašuma /adrese A/, kadastra Nr./numurs A/.

No Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījuma Nr./numurs F/ tiesa konstatē, ka /Nosaukums I/ ir reģistrētas īpašuma tiesības uz 1/3 daļu, /pers. Y/ ir reģistrētas īpašuma tiesības uz 32/51 daļām un prasītājai ir reģistrētas īpašuma tiesības uz 2/51 daļām no nekustamā īpašuma /adrese/, kadastra Nr./numurs D/.

Tiesa, atsaucoties uz Civillikuma 1067.pantu, atzīst, ka starp prasītāju, /Nosaukums L/ un/pers. Y/, kā arī starp prasītāju, /Nosaukums I/un /pers. Y/ ir kopīpašuma tiesība uz attiecīgajiem zemesgabaliem.

[4.3] No Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījuma Nr./numurs G/ tiesa konstatē, ka uz zemesgabala /adrese A/ atrodas /Nosaukums L/ piederošs nekustamais īpašums noliktava-angārs, kadastra Nr./numurs B/.

No Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījuma Nr./numurs H/ tiesa konstatē, ka uz zemesgabala /adrese/ atrodas /Nosaukums I/ piederošs nekustamais īpašums divas noliktavas, kadastra Nr./numurs E/.

Tā kā zemesgabalu izmantošanas veidi ir to izmantošana uz to atrodošos apbūvju uzturēšana un patreizējā situācija padara neiespējamu normālu nekustamo īpašumu apsaimniekošanu un attīstīšanu gan ēkām, būvēm, gan zemesgabaliem, /Nosaukums L/un /Nosaukums I/vēlas izbeigt kopīpašumus, zemes gabalus nododot attiecīgajām atbildētājām.

[4.4] Tiesa konstatē, ka lietā ir piedāvāti divi nekustamo īpašumu izbeigšanas veidi. /Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ vēlas, lai visu nekustamo īpašumu atdod vienam kopīpašniekam (attiecīgi katrai atbildētājai), ar pienākumu samaksāt pārējiem viņu daļas naudā, savukārt prasītāja vēlas, lai tai tiktu piespriestas reālas daļas. /pers. Y/ piekrīt atbildētāju piedāvātajiem variantiem attiecībā uz viņu. Prasītāja neiebilst, ka /pers. Y/ kopīpašuma daļas tiek nodotas atbildētājām.

Tā kā kopīpašnieki ir ierosinājuši tikai divus dalīšanas veidus, tiesa atzīst, ka pārējie Civillikuma 1075.pantā uzskaitītie veidi nav vērtējami.

[4.5] Tā kā zemes gabalus šķērso prasītājas nekustamais īpašums – dzelzceļš, prasītāja ir sagatavojusi zemes ierīcības projektu robežu pārkārtošanai, piedāvājot atdalīt prasītājas daļas reālā sadalē, izveidojot jaunu nekustamo īpašumu 401 m^2 platībā, lai prasītāja varētu izmantot dzelzceļa sliedes preču piegādei uz tās noliktavām.

Tiesa, atsaucoties uz Civilprocesa likuma 96.panta otro daļu, norāda, ka Rīgas apgabaltiesa 2015.gada 30.novembrī izskatījusi lietu Nr.C28418012 Latvijas valsts Finanšu ministrijas personā Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prasībā pret /Nosaukums T/ un /Nosaukums L/ par īpašuma nostiprinājuma dzēšanu lietā ar trešajām personām bez patstāvīgiem prasījumiem /pers. L/, /Nosaukums V/, /pers. Y/, /Nosaukums V/ /Nosaukums T/, /Nosaukums I/", /Nosaukums L/, /pers. M/, /pers. N/, /Nosaukums Z/, Rīgas pilsētas pašvaldību, /Nosaukums Z/. Ar minēto spriedumu dzēsti Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumi Nr./numurs X/ un Nr./numurs Y/, kuros bija reģistrētas prasītājas īpašuma tiesības uz dzelzceļu, un tie slēgti, jo tiesa atzina, ka sliežu pievedceļi nav atzīstami par dzelzceļu Dzelzceļa likuma izpratnē, kā arī atzīts, ka prasītājas īpašumā atrodas atsevišķi dzelzceļa infrastruktūru veidojoši objekti, proti, sliedes un gulšņi.

Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka nav pamata prasītājas atsaucei uz Valsts dzelzceļa administrācijas 2014.gada 25.novembra paziņojumu, kurā norādīts, ka dzelzceļš /adrese/ b/n, Rīgā, kadastra Nr./numurs I/un Nr./numurs Z/ ar piederumiem ir klasificējams kā dzelzceļa infrastruktūra Dzelzceļa likuma izpratnē, jo tiesa ir atzinusi, ka prasītājas īpašumā ir tikai atsevišķi dzelzceļa infrastruktūru veidojoši objekti.

Tāpat nav pamatota prasītājas atsauce uz 2008.gada 28.novembra Dzelzceļa infrastruktūras (sliežu ceļu) reģistrācijas apliecību Nr.1325, jo Rīgas apgabaltiesas 2015.gada 30.novembra spriedumā atzīts, ka šādas apliecības izsniegšanai nav likumīga pamata vai, ka apliecība izsniegta formāli un patiesai situācijai neatbilstoša.

Vēl jo vairāk, Rīgas apgabaltiesas 2015.gada 30.novembra spriedumā konstatēts, ka prasītājai piederošo sliežu ceļu ekspluatācija pārtraukta no 1996.gada 31.marta sliežu ceļu neapmierinoša stāvokļa dēļ, uz pievedceļiem pārtraukta vagonu padošana un novākšana no 1996.gada 31.maija sakarā ar neapmierinošu sliežu ceļu un pārmiju stāvokli. Tāpat tiesa konstatējusi, ka citu īpašnieku zemesgabalos prasītājai piederošās sliedes ir demontētas vismaz 55 m garumā.

Ievērojot minēto, tiesa konstatē, ka prasītājai piederošās dzelzceļa sliedes ir neapmierinošā stāvoklī, tās netiek lietotas tām paredzētajam mērķim jau kopš 1996.gada, turklāt, vairākos posmos tās jau ir demontētas. Tāpat secināms, ka prasītāja līdz šai tiesvedībai nav mēģinājusi sliedes atjaunot.

No lietas materiāliem tiesa konstatē, ka prasītāja ir saņēmusi būvatļauju sliežu ceļu atjaunošanai 2015.gada 19.oktobrī, kas ir pēc prasības celšanas un /Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ iebildumu saņemšanas. Šobrīd būvatļaujas darbība ir apturēta.

[4.6] Attiecībā par /Nosaukums L/ un/Nosaukums I/ piedāvātajiem kopīpašuma izbeigšanas veidiem tiesa konstatē, ka no Valsts zemes dienesta kadastra informācijas par zemesgabaliem izriet, ka to izmantošanas mērķis ir uz tā atrodošās apbūves uzturēšana. Kā jau iepriekš konstatēts, uz zemesgabaliem atrodas /Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ piederošās ēkas.

No /Nosaukums Z/ sertificēta vērtētāja /pers. O/ zemesgabalu novērtējumiem tiesa konstatē, ka vērtētājs ir atzinis, ka labākais zemesgabalu izmantošanas veids ir zemesgabalu un uz to atrodošos ēku apvienošana un izmantošana noliktavas ar autostāvvietas vajadzībām.

Vērtējot prasītājas un atbildētāju piedāvātos kopīpašuma sadales variantus, tiesa atzīst, ka labākais kopīpašuma sadalīšanas veids ir visa nekustamā īpašuma atdošana attiecīgi /Nosaukums L/ un /Nosaukums I/, ar pienākumu samaksāt pārējiem viņu daļas naudā.

Prasītāja kopš dzelzceļa sliežu iegūšanas savā īpašumā nav uzsākusi to atjaunošanu, lietā nav pierādījumu, ka līdz prasības celšanai prasītāja to būtu velējusies darīt, turklāt, ir pamats secināt, ka šobrīd sliežu atjaunošana un nodošana ekspluatācijā reāli nav iespējama, jo vairākās vietās tās ir demontētas. Lai arī prasītājai tādas tiesības nav liegtas, nav saprotams, kādēļ prasītāja vēlas sliedes sākt atjaunot tieši no strīda zemesgabaliem.

Tā kā prasītāja līdz šim nav izmantojusi savas tiesības, tiesa uzskata, ka ir pamats apšaubīt prasītājas reālo iespēju dzelzceļa sliežu ceļu atjaunot. Tā kā tiesa ir atzinusi, ka labākais kopīpašuma izbeigšanas veids ir tā nodošana atbildētājām, nepieciešams noteikt prasītājai un atbildētājai izmaksājamās summas apmēru.

Tiesa atzīst, ka attiecībā uz dalāmās mantas vērtības noteikšanu ir izveidojusies stabila judikatūra, jo kasācijas instances tiesa savos nolēmumos vairakkārt atzinusi, ka, nosakot izmaksājamās summas apmēru, par pamatu ņemama nekustamā īpašuma tirgus vērtība uz lietas izskatīšanas (nekustamā īpašuma atsavināšanas) brīdi (*sk. Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 11.marta spriedums lietā Nr.SKC-82, Senāta 2011.gada 23.februāra spriedums lietā Nr.SKC94, Senāta 2013.gada 14.maija spriedums lietā Nr.SKC-173*).

Ievērojot iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka prasītājai un /pers. Y/ izmaksājamas summas nosakāmas no zemesgabalu tirgus vērtības.

Tiesa konstatē, ka /Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ lietā ir iesniegušas sertificēta vērtētāja zemesgabalu novērtējumus, no kuriem redzams, ka zemesgabala /adrese/, tirgus vērtība ir noteikta 69`500 EUR, savukārt zemesgabala /adrese A/, tirgus vērtība ir noteikta 17`500 EUR.

/Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ aprēķini ir pareizi, to apmērs atbilst prasītājai un /pers. Y/ piederošām domājamām daļām attiecībā pret noteiktajām nekustamo īpašumu tirgus vērtībām.

Tādējādi prasītājai par 27/330 domājamām daļām no nekustamā īpašuma /adrese A/ nosakāma kompensācija 1`432 EUR apmērā, savukārt par 2/51 domājamām daļām no nekustamā īpašuma /adrese/ nosakāma kompensācija 2`726 EUR apmērā.

/pers. Y/ par 193/330 domājamām daļām no nekustamā īpašuma /adrese A/ nosakāma kompensācija 10`235 EUR apmērā, savukārt par 32/51 domājamām daļām no nekustamā īpašuma /adrese/ nosakāma kompensācija 43`608 EUR apmērā.

No lietas materiāliem pievienotajiem zvērinātas notāres Diānas Tučkus kvitējumiem par naudas pieņemšanu glabājumā pirmās instances tiesa konstatē, ka /Nosaukums L/un /Nosaukums I/ ir nodevušas zvērinātai notārei attiecīgos naudas līdzekļus.

[5] Par Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2017.gada 28.marta spriedumu prasītāja iesniedza apelācijas sūdzību, pārsūdzot to daļā, ar kuru apmierināts /Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ pretprasības daļā pret prasītāju par kopīpašuma izbeigšanu.

Apelācijas sūdzība satur šādus argumentus.

[5.1] Tiesa nav motivējusi, kādēļ par vispiemērotāko un taisnīgāko kopīpašuma dalīšanas veidu ir izvēlējusies /Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ piedāvāto variantu, proti, kopīpašuma atstāšanu viņu īpašumā, izmaksājot pārējiem kopīpašniekiem viņu daļu naudā.

[5.2] Tiesas galvenais motīvs pretprasības apmierināšanai ir lietā konstatēto apstākļu atbilstība Civilprocesa likuma 96.panta otrajai daļai, proti, fakti, kas nodibināti ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu vienā civillietā, nav no jauna jāpierāda, iztiesājot citas civillietas, kurās piedalās tās pašas puses. Tādējādi, sprieduma motivācija balstīta uz faktiem, kas nodibināti ar Rīgas apgabaltiesas 2015.gada 30.novembra spriedumu lietā Nr.C28418012.

Iepriekš minētajam tiesas secinājumam nav likumīga pamatojuma, ievērojot, ka, saskaņā ar Civilprocesa likuma 74.panta pirmās daļas noteikumiem, puses lietā ir prasītājs un atbildētājs. Lietā Nr.C28418012 prasītājs bija Latvijas valsts, savukārt atbildētāji – /Nosaukums T/ un /Nosaukums D/, no kuriem tikai viens – /Nosaukums T/ir puse (prasītāja) izskatāmajā lietā Nr.C28296915. Savukārt /Nosaukums L/un /Nosaukums I/, bija trešās personas bez patstāvīgiem prasījumiem kopā ar vēl desmit juridiskām un fiziskām personām.

No tiesas motivācijas nav saprotams, kādā aspektā fakti, kas nodibināti ar Rīgas apgabaltiesas 2015.gada 30.novembra spriedumu, ir nozīmīgi izskatāmajā lietā.

[5.3] Tiesa nav ņēmusi vērā Augstākās tiesas Tiesu prakses apkopojumā „Kopīpašums" norādīto – sadalīšanas veidu tiesa izvēlas, izvērtējot kopīpašnieku savstarpējās attiecības, dalījuma iespējamību un konkrēto situāciju, kā arī izvērtējot dalāmā objekta saimniecisko nozīmi, tā īpašības un kopīpašnieku interešu pamatotību.

Tiesa nav motivējusi, kādēļ ir noraidīts prasītājas piedāvātais dalīšanas veids – kopīpašumā esošo zemes gabalu sadalīšana reālās daļās. Juridiskajā literatūrā ir norādīts, ka, izvēloties kopīpašuma izbeigšanas veidus, nekustamā īpašuma piešķiršana vienam īpašniekam var tikt noteikta, ja lietu nav iespējams reāli sadalīt, un citos gadījumos, kad atbilstoši lietas apstākļiem minētajam dalīšanas veidam dodama priekšroka. Izvēloties šo dalīšanas veidu (nekustamā īpašuma piešķiršanu vienam kopīpašniekam), tiesas izvēlei jābūt pietiekoši pamatotai (*A.Grūtups, E.Kalniņš. Civillikuma komentāri, Trešā daļa. Lietu tiesības, īpašums. Otrais papildinātais izdevums. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 281.lpp*). Līdz ar to tiesai bija jānorāda konkrētas priekšrocības, izvēloties kopīpašumā esošo nekustamo īpašumu nodošanu /Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ īpašumā, taču no sprieduma redzams, ka tiesa ir ņēmusi vērā tikai pieņēmumu, ka prasītājai piederošie dzelzceļa infrastruktūras objekti (dzelzceļš) nav atzīstami par dzelzceļu Dzelzceļa likuma izpratnē, un īpašuma nostiprinājuma ieraksti zemesgrāmatā ir tikuši dzēsti un nodalījumi slēgti. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka prasītājai piederošie dzelzceļa infrastruktūras objekti (dzelzceļš) dabā nav pārvietojami, tie joprojām atrodas uz kopīpašumā esošajiem nekustamajiem īpašumiem un prasītājas īpašuma tiesības uz tiem ļauj prasītājai izlietot lietu pēc sava ieskata. Lietā nav strīda par to, ka prasītājai piedarošie dzelzceļa infrastruktūras objekti (dzelzceļš) nav pārvietojami un to apsaimniekošana (atjaunošana, ekspluatācija) veicama uz kopīpašumā esošajiem zemes gabaliem.

[5.4] Tiesai bija pienākums motivēt, kādēļ AS /Nosaukums L/un /Nosaukums I/ iesniegtajiem pierādījumiem dodama priekšroka salīdzinot tos ar prasītājas iesniegto pierādījumu – zemes ierīcības projektu, no kura redzams, ka vienīgais šķērslis tā realizēšanai ir /Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ kā kopīpašnieku saskaņojumu trūkums. Tādējādi tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 193.panta piekto daļu.

[5.5] Tiesa, konstatējot dzelzceļa sliežu slikto stāvokli un ekspluatācijas pārtraukšanu kopš 1996.gada, nepamatoti secina, ka lietā nav pierādījumu, ka prasītāja būtu vēlējusies uzsākt dzelzceļa atjaunošanu, turklāt šobrīd sliežu atjaunošana un nodošana ekspluatācijā tiesas ieskatā nav iespējama sakarā ar sliežu demontāžu vairākās vietās.

[5.6] Tiesa, konstatējot dzelzceļa sliežu slikto stāvokli un ekspluatācijas pārtraukšanu kopš 1996.gada, nepamatoti secināja, ka lietā nav pierādījumu, ka prasītāja būtu vēlējusies uzsākt dzelzceļa atjaunošanu, turklāt šobrīd sliežu atjaunošana un nodošana ekspluatācijā tiesas ieskatā nav iespējama sakarā ar sliežu demontāžu vairākās vietās.

Šiem tiesas secinājumiem nav pamatojuma, jo tieši /Nosaukums L/ un/Nosaukums I/ dēļ šobrīd ir apturēta prasītājai izsniegtā būvatļauja Nr.LV0220151388. Atbildētāju centienus nepieļaut prasītājai piederošā dzelzceļa atjaunošanu pierāda 2016.gada 28.oktobra Satiksmes ministrijas lēmums Nr.03-02/3737, kas pieņemts pēc /Nosaukums L/un /Nosaukums I/ iesnieguma par Valsts dzelzceļa tehniskās inspekcijas izdotās būvatļaujas Nr.LV0220151388 apstrīdēšanu. Ar 2016.gada 28.oktobra Satiksmes ministrijas lēmumu atcelta prasītājas izsniegtā būvatļauja sakarā ar to, ka būvniecības iecere nav saskaņota ar zemesgabalu ar kadastra Nr./numurs D/un /numurs A/ (kopīpašuma) kopīpašniekiem. Šie apstākļi ne tikai pierāda tiesas secinājumu par prasītāju nevēlēšanos atjaunot viņas īpašumā esošo dzelzceļu neatbilstību lietā konstatētajiem faktiem, bet arī kalpo kā arguments kopīpašuma sadales veida – reālo kopīpašuma daļu piespriešana katram kopīpašniekam -, priekšrocībai salīdzinot ar kopīpašuma nodošanu atbildētāju/Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ īpašumā, izmaksājot pārējiem kopīpašniekiem viņu daļu naudā – /Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ kā zemesgabalu vienīgie īpašnieki turpinās likt šķēršļus prasītājam piederošā dzelzceļa atjaunošanai, liedzot būvatļaujas saskaņošanu, kā rezultātā prasītājai īpašuma tiesību izlietojums tiks būtiski ierobežots.

[5.7] Attiecībā par tiesas izdevumu atlīdzināšanu, prasītājas ieskatā, tulkojot Civilprocesa likuma normas pēc to jēgas un mērķa (teleoloģiski), lietās par kopīpašuma izbeigšanu ar lietas vešanu saistītie izdevumi nav atlīdzināmi. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta otro daļu ar lietas vešanu saistītos izdevumus piesprież no atbildētāja par labu prasītājam, ja viņa prasījums ir apmierināts pilnīgi vai daļēji, taču jāņem vērā, ka saskaņā ar Civillikuma 1074.pantu nevienu kopīpašnieku nevar piespiest palikt kopīpašumā, un gadījumā, ja prasība ir celta par kopīpašuma izbeigšanu atbilstoši Civillikuma 1067.-1075.pantam, tad tiesa izbeidz kopīpašumu, izraugoties vienu no Civillikuma 1075.pantā noteiktajiem kopīpašuma izbeigšanas veidiem. Konkrētajā gadījumā prasītājs atzina prasību par kopīpašuma izbeigšanu, tikai ierosinot to izbeigt citā veidā nekā to norādīja atbildētāji. Līdz ar to nav pamata ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzināšanai, jo kopīpašuma izbeigšana ir notikusi abu pušu interesēs. Prasītāja ieskatā kopīpašuma izbeigšanas strīdos katrai pusei ir pienākums segt savus ar lietas vešanu saistītos izdevumus un nav pamata to atlīdzināšanai no otras puses.

[6] Izskatījusi lietu sakarā ar /Nosaukums T/ iesniegto apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2018.gada 24.janvārī nospriedusi /Nosaukums L/ un /Nosaukums I/ pretprasības par kopīpašuma izbeigšanu apmierināt.

Izbeigtas/Nosaukums L/ un /Nosaukums T/kopīpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu /adrese A/, nododot nekustamo īpašumu /Nosaukums L/

īpašumā.

Izbeigtas/Nosaukums T/ īpašuma tiesības uz 27/330 domājamam daļām no nekustamā īpašuma /adrese A/, nosakot izmaksājamo kompensāciju 1`432 EUR.

Izbeigtas/Nosaukums I/ un /Nosaukums T/kopīpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu /adrese/, nododot nekustamo īpašumu /Nosaukums I/ īpašumā.

Izbeigtas /Nosaukums T/ īpašuma tiesības uz 2/51 domājamam daļām no nekustamā īpašuma /adrese/, nosakot izmaksājamo kompensāciju 2`726 EUR.

[7] Izskatījusi lietu sakarā ar /Nosaukums T/iesniegto kasācijas sūdzību, Senāta Civillietu departaments 2019.gada 17.decembrī nospriedis atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 24.janvāra spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Spriedums satur šādus motīvus.

[7.1] Prasītāja kasācijas sūdzībā pamatoti norādījusi, ka apelācijas instances tiesa, noraidīdama tās piedāvāto kopīpašuma izbeigšanas variantu, Zemes ierīcības likuma 15.panta pirmo daļu un Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" 38.pantu piemērojusi nepareizi.

Atbilstoši minētajai Zemes ierīcības likuma normai kopīpašnieki nevar pieprasīt kopīpašumā esošas zemes vienības sadalīšanu reālās daļās, ja atdalāmā projektētās teritorijas daļa neatbilst vietējās pašvaldības teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem.

Savukārt Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" 38.pants noteic, ka jaunizveidojamā zemesgabala minimālajai platībai jābūt vismaz 400 m^2, ja uz to neattiecas kāds no noteikumos norādītajiem izņēmuma gadījumiem.

Prasītājas iesniegtajā /Nosaukums E/" zemes ierīcības projektā piedāvātā jaunizveidotā zemesgabala platība ir 401 m^2, kas atbilst minēto normatīvu prasībām. Savukārt apstāklim, cik liels zemesgabals tiek atdalīts no jau esošajiem nolūkā izveidot jaunu, ne mazāku par 400 m^2, nav nozīmes, kamēr Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" 38.panta kritērijiem atbilst arī pēc atdalīšanas atlikušie zemesgabali. Respektīvi, izskatāmās lietas kontekstā nozīme ir tam, ka pēc jaunā zemesgabala izveidošanas prasītāja piedāvātajā kopīpašuma izbeigšanas variantā katrs no trim zemesgabaliem atbilst minētajā normatīvā noteiktajiem kritērijiem.

Šādos apstākļos Senāts nevar piekrist apelācijas instances tiesas secinājumam, ka prasītājas piedāvātais reālās sadales veids neatbilst Rīgas domes teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem.

[7.2] Atbilstoši Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma 6.panta pirmajai daļai šī likuma izpratnē par nekustamo īpašumu uzskatāms tikai tāds objekts (zemes vienība vai būve), kas saskaņā ar likuma „Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatās" normām atbilst pastāvīga nodalījuma prasībām. Līdz ar to apstāklis, ka prasītāja atbilstoši Valsts zemes dienesta Kadastra informācija datiem ir norādīta par attiecīgās inženierbūves īpašnieku, ir pietiekams atzinumam, ka uz strīdus zemes gabaliem atrodas arī prasītājai piederoša būve kā patstāvīgs īpašuma priekšmets neatkarīgi no tās nosaukuma, tehniskā stāvokļa un ierakstīšanas zemesgrāmatā fakta.

Saskaņā ar Civillikuma 968. pantā reglamentēto akcesijas principu galvenā lieta (zeme) un tās sastāvdaļa (būve) veido vienību jeb vienu lietu, tādējādi atvieglojot gan privāttiesisko apgrozību, gan nodrošinot tiesisko stabilitāti. Turklāt akcesijas principam ir imperatīvs raksturs (*A.Grūtups, E.Kalniņš. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 75.lpp.*).

Pārbaudāmajā spriedumā iztrūkst argumentācijas, kādēļ konkrētajā gadījumā minētais princips nav ņemts vērā. Proti, tiesas noteiktais kopīpašuma izbeigšanas variants nevis sekmē zemes un uz tās esošas būves apvienošanu vienā īpašumā, bet tieši pretēji – akceptē būves un zemes sadalīšanu, radot jaunas zemes piespiedu nomas tiesiskās attiecības.

[8] 2021.gada 18.janvārī prasītāja Rīgas apgabaltiesā iesniegusi kopīpašuma sadales pabeigšanas variantu, lūdzot tiesu:

- izbeigt kopīpašumus /adrese/ un /adrese A/, tos sadalot atbilstoši 2020.gada 1.decembra Koriģētajam Zemes ierīcības projektam /adrese/, kadastra Nr./numurs D/un /adrese/, kadastra Nr./numurs A/, Rīgā;

- no zemes vienības, kadastra Nr./numurs D/, atdalīt zemes gabalu 287 m^2 platībā, izveidojot jaunu/Nosaukums I/ piederošu zemes vienību, kadastra Nr./numurs K/, 7`465 m^2 platībā;

- no zemes vienības, kadastra Nr./numurs A/, atdalīt zemesgabalu 113 m^2 platībā, izveidojot jaunu /Nosaukums L/, piederošu zemes vienību, kadastra Nr./numurs L/, 1`267 m^2 platībā;

- no zemes vienības, kadastra Nr./numurs D/, atdalīto zemesgabalu 287 m^2 platībā un no zemes vienības, kadastra Nr./numurs A/, atdalīto zemesgabalu 113 m^2 platībā apvienot, izveidojot jaunu /Nosaukums T/ piederošu nekustamo īpašumu – zemes vienību, kadastra Nr./numurs M/, 400 m^2 platībā.

[9] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2022.gada 31.janvāra lēmumu apmierināts prasītājas pieteikums par puses procesuālo tiesību pārņemšanu, aizstājot prasības daļā par kopīpašuma izbeigšanu uz nekustamo īpašumu: 1) /adrese/ 48/51 domājamo daļu īpašnieci /Nosaukums I/ ar 24/51 domājamo daļu īpašnieku /pers. D/, 1/51 domājamās daļas īpašnieci /pers. F/, 23/51 domājamo daļu īpašnieci /Nosaukums U/ /Nosaukums I/ īpašumā paliek 1/51 domājamā daļa; 2) /adrese A/, 78/110 domājamo daļu īpašnieci /Nosaukums L/ ar 68/110 domājamo daļu īpašnieku /pers. D/, 10/110 domājamo daļu īpašnieci /pers. F/. /Nosaukums L/īpašumā paliek 23/110 domājamās daļas.

Motīvu daļa

[10] Izvērtējot pušu sniegtos paskaidrojumus, pārbaudot lietā iegūtos pierādījumus, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka prasītāja apelācijas sūdzība ir pamatota, līdz ar to nekustamais īpašums sadalāms atbilstoši prasītāja piedāvātajam sadales variantam.

[11] Lietā nodibināts, ka zemesgabala /adrese/ (kadastra numurs /numurs D/) *(lietas 3.sējuma 134.lapa)* īpašuma tiesību apjoms sadalīts sekojošā apmērā:

- /pers. D/ pieder pieder 24/51 domājamās daļa;
- /Nosaukums U/ pieder 23/51 domājamās daļas;
- /Nosaukums T/pieder 2/51 domājamās daļas;
- /Nosaukums I/ pieder 1/51 domājamā daļa;
- /pers. F/ pieder 1/51 domājamā daļa.

[11.1] Savukārt zemesgabala /adrese A/ (kadastra numurs /numurs A/) *(lietas 3.sējuma 130.lapa)* īpašuma tiesību apjoms sadalīts sekojošā apmērā:

- /pers. D/ pieder 68/110 domājamās daļas;
- /Nosaukums L/ pieder 23/110 domājamās daļas;
- /pers. F/ pieder 10/110 domājamās daļas;
- /Nosaukums T/pieder 27/330 domājamās daļas.

[11.2] Lietā nodibināts un par to nepastāv strīds, ka ar pušu kopīpašumā esošajiem zemesgabaliem /adrese/ un 27, Rīgā, saistītas trīs būves – /Nosaukums L/piederoša noliktava-angārs ar kadastra Nr./numurs B/, uz kuru īpašumtiesības nostiprinātas zemesgrāmatā *(lietas 1. sējuma 79.-85.lapa)*, /Nosaukums I/ piederošas divas noliktavas ēkas ar kadastra Nr./numurs E/, uz kurām īpašumtiesības nostiprinātas zemesgrāmatā *(lietas 1.sējuma 108.-114.lapa)* un/Nosaukums T/piederoša inženierbūve ar nosaukumu „Dzelzceļš" un kadastra Nr./numurs P/, kas reģistrēta Nekustamā īpašuma valsts kadastrā *(lietas 2.sējuma 93.lapa)*.

[12] Lietā ir piedāvāti divi nekustamo īpašumu izbeigšanas veidi. Prasītājas ieskatā, piemērotākais kopīpašuma izbeigšanas veids ir zemesgabalu sadale reālās daļās, proti, atbilstoši kopīpašuma sadales grozījumiem, kuri iesniegti pēc kasācijas instances tiesas sprieduma, apvienot no zemes vienības ar kadastra Nr./numurs D/atdalītu zemesgabalu 287 m^2 platībā, bet no zemes vienības ar kadastra Nr./numurs A/atdalītu zemesgabalu 113 m^2 platībā, izveidojot jaunu zemes vienību 400 m^2 platībā ar kadastra apzīmējumu /numurs M/. Savukārt atbildētājas /Nosaukums I/ un /Nosaukums L/ atbilstoši celtajai pretprasībai piedāvājušas nekustamo īpašumu atdod vienam īpašniekam, attiecīgi ar pienākumu izmaksāt pārējiem viņu daļas naudā. Jaunie īpašnieki /pers. D/ un /pers. F/ atbalsta šādu sadales variantu.

Pretēja loģikai ir vērtējama atbildētāju rīcība prāvas laikā pēc kasācijas instances tiesas sprieduma, jo no vienas puses, atsavinot daļu no domājamām daļām, tiek paplašināts kopīpašnieku skaits un līdz ar to atbildētāju skaits lietā, bet no otras puses jaunie kopīpašnieki neiebilst, ka ar tiesas spriedumu viņiem tiek izmaksāta kompensācija par piederošām domājamā daļām un īpašuma tiesības uz viņu domājamā daļām atgriežas atpakaļ /Nosaukums I/ un /Nosaukums L/ Apelācijas instances tiesas ieskatā minētās darbības ir vērstas uz lietas izskatīšanas apgrūtināšanu, uz ko pamatoti savos paskaidrojumos norāda prasītāja.

[13] Civilprocesa likuma 476.pants noteic, ka likuma tulkojums, kas izteikts kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāts tiesai, kas šo lietu izskata no jauna.

Skaidrojot minētās normas ietekmi uz atkārtotas lietas izskatīšanu apelācijas instances tiesā, Senāts ir norādījis *(sk. Senāta 2018.gada 18.decembra sprieduma lietā Nr.SKC-133/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1218.C29415909.2.S) 12.punktu un tajā norādīto judikatūru)*, ka apelācijas instances tiesai, izskatot lietu no jauna, pēc tās sprieduma atcelšanas kasācijas kārtībā, līdztekus Civilprocesa likuma 426.pantā noteiktajam ir saistoši arī kasācijas instances tiesas norādījumi: 1) likuma tulkojums, kas izteikts kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāts tiesai, kas šo lietu izskata no jauna (Civilprocesa likuma 476.panta pirmā daļa); 2) lieta jāizspriež tikai tādā tvērumā un uz to faktisko lietas apstākļu pamata, no kuriem Senāts, ievērojot lietas izskatīšanas robežas kasācijas instancē (Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa), bija vadījies savā pirmajā spriedumā, un kurās robežās Senāts arī noteicis attiecīgai zemākai instancei lietu izspriest no jauna. Respektīvi, pat gadījumā, ja apelācijas instances tiesas spriedums tiek atcelts pilnībā materiālo tiesību normas nepareizas piemērošanas dēļ, visas agrākās procesuālās darbības un viss pierādīšanas materiāls paliek spēkā (ja Senāts šo materiālu nav „diskreditējis"), t.i., otrajai instancei jāizspriež lieta no jauna pēc būtības, ņemot vērā Senāta norādījumus par materiālo tiesību normu piemērošanu un rīkojoties pēc šiem norādījumiem. Savukārt, ja spriedums atcelts procesuālo tiesību normu pārkāpuma dēļ, tad, izpildot kasācijas instances tiesas norādījumus, jāveic attiecīgās procesuālās darbības, kas tika atzītas par kasācijas iemeslu.

[13.1] Izskatāmā lietā kasācijas instances tiesa ir sniegusi Zemes ierīcības likuma 15.panta pirmās daļas un Rīgas domes saistošo noteikumu Nr. 34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" 38.panta tulkojumu, norādot, ka apstāklim, cik liels zemesgabals tiek atdalīts no jau esošajiem nolūkā izveidot jaunu, ne mazāku par 400 m^2, nav nozīmes, kamēr Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" 38.panta kritērijiem atbilst arī pēc atdalīšanas atlikušie zemesgabali. Respektīvi, izskatāmās lietas kontekstā nozīme ir tam, ka pēc jaunā zemesgabala izveidošanas prasītāja piedāvātajā kopīpašuma izbeigšanas variantā katrs no trim zemesgabaliem atbilst minētajā normatīvā noteiktajiem kritērijiem

No zemes sadales precizējumiem *(lietas 3.sējuma 4-22.lapa)*, zemes ierīkotāja paskaidrojuma raksta un Koriģētā zemes ierīcība projekta redzams, ka zemes gabalu robežas tiek piedāvāts pārkārtot tādā veidā, ka no zemes vienības /adrese/ tiek atdalīta platība 287 m^2, bet no zemes vienības /adrese A/ tiek atdalīta platība 113 m^2. Atdalītā platība kopā veido jaunu zemes gabalu ar kopējo platību 400 m^2. Jaunizveidotā zemes vienība paredzēta esošo sliežu ekspluatācijai un uzturēšanai. Pēc noradīto platību atdalīšanas atlikušās zemes vienības platības sastādīs 1`267 $m^2$ un 7`465 m^2.

Tādējādi apelācijas instances tiesa atzīst, ka prasītājas prasījums par kopīpašuma izbeigšanu tādā veidā, ka no zemesgabaliem /adrese/ un /adrese A/, tiek atdalīti zemesgabali, kuri kopumā veido zemesgabalu 400 m^2 platībā atbilst Zemes ierīcības likuma 15.panta pirmās daļas un Rīgas domes saistošo noteikumu Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" 38.panta noteikumiem.

[13.2] Atbildētāja iesniegusi mērnieka sagatavotu datu plānu *(lietas 3.sējuma 51-53.lapa)* un norāda, ka prasītājas iesniegtā koriģētā zemes ierīcības projektā veiktie mērījumi visticamāk ir neatbilstoši 2011.gada 27.decembra Ministru kabineta noteikumu Nr.1019 „Zemes kadastrālās uzmērīšanas noteikumi" 50.1.punktam, kas runā par pieļaujamo atšķirību robežzīmēm pilsētā. Atbildētājas ieskatā prasītāju piedāvātais zemes ierīcības projekts ir neprecīzs.

Apelācijas instances tiesas ieskatā minētie iebildumi nav pietiekami, lai apšaubītu koriģēto zemes ierīcības projektu un noraidītu prasītājas piedāvāto kopīpašuma sadales variantu. Zemes ierīkotāja paskaidrojuma rakstā ir norādīts, ka 2020.gada izstrādātajā zemes ierīcības projektā tiek precizētas jaunizveidojamās zemes vienības pēc ēku uzmērīšanas dabā. Arī /Nosaukums E/ vēstulē norādīts, ka 2020.gada 1.decembra zemes ierīcības projektā tika precizēta ēku atrašanās vieta atbilstoši situācijai dabā *(lietas 3.sējuma 90.lapa)*. Turpat norādīts, ka Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošo noteikumu Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" 45.punkts noteic, ka gadījumā, ja jaunizveidojamais zemesgabals ir paredzēts tikai inženiertehniskās apgādes tīklu un būvju izvietošanai [..] jaunizveidojama vai esoša zemesgabala platība var būt mazāka par šajos noteikumos noteikto minimālo platību. Šādā gadījumā pieļaujamo zemesgabala minimālo platību, nosaka atbilstoši konkrētā objekta izvietošanas un apsaimniekošanas nepieciešamībai. Projektētā zemes vienība paredzēta sliežu (inženierbūves) apkalpošanai, līdz ar to zemes vienības reālo sadali varēs veikt arī tad, ja robežzīmju uzmērīšanas / precizēšans rezultātā zemes vienības platība izrādīsies mazāka par 400 m^2.

[13.3] Kasācijas instances tiesa spriedumā norāda, ka prasītāja atbilstoši Valsts zemes dienesta Kadastra informācija datiem ir norādīta par dzelzceļa kā inženierbūves īpašnieci. Tas ir pietiekams atzinumam, ka uz strīdus zemes gabaliem atrodas arī prasītājai piederoša būve kā patstāvīgs īpašuma priekšmets neatkarīgi no tās nosaukuma, tehniskā stāvokļa un ierakstīšanas zemesgrāmatā fakta.

Ievērojot Civilprocesa likuma 476.pantam sniegto skaidrojumu, apelācijas instances tiesa atzīst, ka nav vērtējami atbildētāju pierādījumi un prasītājas pretpierādījumi, kuri iesniegti pēc kasācijas instances tiesas sprieduma par dzelzceļa tehnisko stāvokli un pušu rīcību ar to, jo tiem nav nozīmes strīda izšķiršanā par zemesgabalu atdalīšanu.

[14] Atbildētāja /Nosaukums I/ norāda, ka atbilstoši zemes ierīcības projektam uz jaunizveidotā zemesgabala atrodas tai piederoša būve (kadastra

apzīmējums /numurs S/). Atbildētāja norāda, ka būve uz tās vārda kadastra informācijas sistēmā reģistrēta pēc kasācijas instances tiesas sprieduma.

No pievienotās izdrukas no kadastra informācijas *(lietas 3.sējuma 240.lapa)* redzams, ka /Nosaukums I/ reģistrēta kā lietotāja. Apelācijas instances tiesa piekrīt prasītāja viedoklim, ka kadastra reģistrā reģistrētās būves īpašuma tiesības nav noskaidrotas. Minēto apliecina Valsts zemes dienesta sniegtā informācija *(lietas 3.sējuma 47.lapa)*, ka būve reģistrēta valsts kadastra sistēmā pēc /Nosaukums I/ iesniegtajām inženierbūvju deklarācijām, kurām nebija pievienoti Ministru kabineta noteikumu Nr.263 ,,Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi" 29.1.punktā minētie dokumenti. Gadījumā, ja minētie dokumenti būtu iesniegti, /Nosaukums I/būtu reģistrēta kā būves tiesiskais valdītājs, taču /Nosaukums I/ reģistrēta kā lietotāja, kas nepierāda būves piederību atbildētājai. Apelācijas instances tiesa pievienojas prasītājas viedoklim, ka atbildētāja pēc kasācijas instances tiesas sprieduma faktiski veic darbības nolūkā traucēt zemesgabalu sadalījumu prasītājas piedāvātajā variantā.

[15] Civillikuma 1075.pants noteic, ka, ja 1074.pantā norādītā dalīšanas gadījumā kopīpašnieki nevar vienoties par tās veidu, tad tiesa, raugoties pēc dalāmā priekšmeta īpašībām un lietas apstākļiem, vai nu piespriež katram no kopīpašniekiem reālas daļas, uzliekot, kad vajadzīgs, viena daļai zināmus servitūtus par labu otra daļai, vai atdod visu lietu vienam kopīpašniekam ar pienākumu samaksāt pārējiem viņu daļas naudā, vai noteic lietu pārdot, izdalot ieņemto naudu kopīpašnieku starpā, vai arī izšķir jautājumu ar lozi, it īpaši tad, kad jāizšķir, kam no kopīpašniekiem paturēt sev pašu lietu un kas no viņiem apmierināms ar naudu.

Judikatūrā nostiprinājusies atziņa, ka gadījumā, kad kopīpašnieki nevar vienoties par sadales veidu, tiesa var izvēlēties jebkuru no tiem, kas visvairāk atbilst konkrētajai situācijai, dalījuma iespējamībai, tostarp ņemot vērā dalāmā objekta saimniecisko nozīmi un tā īpašības, kā arī kopīpašnieku savstarpējās attiecības un intereses (*sk. Senāta 2022.gada 3.februāra sprieduma lietā Nr.SKC-53/2022 (ECLI:LV:AT:2022:0203.C33327619.22.S) 9.1.punktu)*.

Tiesību doktrīnā, analizējot kopīpašuma dalīšanas juridiskos aspektus, atzīts, ka Civillikuma 1075.pantā ietverts pilnvarojums tiesai pēc sava ieskata izraudzīties to dalīšanas veidu, kas, ņemot vērā visus lietas apstākļus, ir vispiemērotākais un vistaisnīgākais. Šajā ziņā tiesai, pirmkārt, jāvadās pēc Civillikuma 5.pantā minētajiem kritērijiem, t.i., ,,taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem" *(sk. A. Grūtups, E. Kalniņš. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 278.lpp.)*.

[15.1] Apelācijas instances tiesa atzīst, ka prasītājas lūgums kopīpašumu izbeigt tādā veidā, ka no diviem zemesgabaliem (/adrese/ un /adrese/) tiek atdalīti prasītāja domājamām daļām atbilstoši zemesgabali, kuri apvienojami vienā zemesgabalā, ir vispiemērotākais, jo jaunizveidojamais zemesgabals ir paredzēts prasītājai piederošās inženiertehniskās būves (dzelzceļa) apkalpošanai. Šāds kopīpašuma dalījums nodrošinās arī akcesijas principa realizēšanu, proti, saskaņā ar Civillikuma 968.pantā reglamentēto akcesijas principu galvenā lieta (zeme) un tās sastāvdaļa (būve) veido vienību jeb vienu lietu, tādējādi atvieglojot gan privāttiesisko apgrozību, gan nodrošinot tiesisko stabilitāti. Turklāt akcesijas principam ir imperatīvs raksturs *(A. Grūtups, E. Kalniņš. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 75.lpp.)*. Šajā jautājumā nozīme ir arī trešās personas (bankas) viedoklim, kura norāda, ka hipotekārais kreditors iebilst pret tādu strīdus kopīpašuma izbeigšanas veidu, ar kuru prasītāja zaudē īpašuma tiesības uz tai piederošām un trešajai personai par labu ieķīlātām kopīpašuma domājamām daļām.

[15.2] Zemesgabali pēc prasītājam piederošās zemes vienību atdalīšanas atstājami atbildētāju kopīpašumā, jo faktiski atbildētāji prāvas laikā veicināja papildus kopīpašnieku skaitu, proti, /Nosaukums I/u n /Nosaukums L/ domājamās daļas atsavināja /pers. D/, kurš bija abu minēto sabiedrību valdes loceklis un patiesais labuma guvējs. Šāda situācija nav pretēja Civillikuma 1075.panta tvērumam, jo ar zemes vienību atdalīšanu tiek nodrošināta tā kopīpašnieka iziešana no kopīpašuma, kurš tajā vairs nevēlas atrasties. Atbildētāji apzināti izveidoja papildus kopīpašumu, līdz ar to secināms, ka viņi vēlas, lai nekustamie īpašumi arī pēc zemes vienību atdalīšanas atrastos viņu kopīpašumā.

[16] Kā atzīts tiesību doktrīnā, tad kopīpašuma dalīšanas prasība ir divpusēja *(actio duplex)*, un tās mērķis ir dalīšanas jautājuma pozitīvs risinājums. Šādā prasībā visu lietas dalībnieku tiesiskais stāvoklis pēc būtības ir vienāds, kaut gan tīri procesuāli prasības cēlājs uzstājas kā prasītājs, bet pārējie kopīpašnieki – kā atbildētāji, un tiesas spriedums tiek taisīts visu kopīpašnieku interesēs. Tāpēc tiesa var piespriest (piedzīt) kādu izpildījumu par labu otrai pusei ne tikai no atbildētāja, bet arī no paša prasītāja (piemēram, tiesa var piespriest visu kopējo lietu prasītājam, piedzenot no viņa atbildētāju labā atbilstošu atlīdzību naudā), turklāt šajā ziņā nav nepieciešams, lai atbildētājs būtu cēlis pretprasību *(sk. A.Grūtups, E.Kalniņš. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 277.- 278.lpp)*.

Attiecīgi izskatāmajā strīdā nav piemērojama Civilprocesa likuma 41.panta pirmā daļa, kura paredz atlīdzināt tiesas izdevumus no zaudējušās puses. Šāda atziņa ir izteikta arī tiesu praksē, proti, lietās par kopīpašuma izbeigšanu katram kopīpašniekam ir jāuzņemas savi tiesāšanās izdevumi *(sk. Augstākās tiesas rīcības sēdes lēmumu lietā Nr. SKC-1060/2017 (C04459912) 3.4 punktu)*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz sprieduma motīvu daļā norādītajām materiālām tiesību normām un Civilprocesa likuma 430.pantu, 432. – 434. pantiem, Civillietu tiesu kolēģija

nosprieda

izbeigt/Nosaukums T/ kopīpašumu uz nekustamiem īpašumiem (zemes gabaliem) /adrese/ (kadastra numurs /numurs D/) un /adrese/ (kadastra numurs /numurs A/), Rīgā.

Atbilstoši 2020.gada 1.decembra /Nosaukums E/ Koriģētajam Zemes ierīcības projektam, no zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs D/atdalīt zemesgabalu 287 m^2 platībā.

Atbilstoši 2020.gada 1.decembra/Nosaukums E/ Koriģētajam Zemes ierīcības projektam, no zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs A/atdalīt zemesgabalu 113 m^2 platībā.

No zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs D/atdalīto zemes gabalu 287 m^2 platībā un no zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs A/atdalīto zemes gabalu 113 m^2 platībā apvienot, izveidojot /Nosaukums T/ piederošu nekustamo īpašumu – zemes vienību 400 m^2 platībā, ar kadastra apzīmējumu /numurs M/.

Spriedumu var pārsūdzēt Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas un pieejamības dienas tiesas kancelejā, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā.

Spriedums sastādīts un pieejams Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kancelejā 2022.gada 8.decembrī.

Tiesnesis referents M.Sviķis
Tiesnese S.Buivide
Tiesnese M.Šķendere

ŠIS DOKUMENTS IR PARAKSTĪTS ELEKTRONISKI AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU